

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի
ասպիրանտների և հայցորդների
նստաշրջանի
նյութերի ժողովածու

1(1) 2018

Երևան - 2018

Հրատարկության է երաշխավորել Երևանի պետական
համալսարանի գիտական խորհուրդը

Գլխավոր խմբագիր՝
իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Գ. Ս. Ղազինյան

Խմբագրակազմ՝

*իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Հ. Գաբրուզյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ս. Ա. Դիրանյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Գ. Բ. Դանիելյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Ս. Հայկյանց
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Գ. Վաղարշյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Դ. Ավետիսյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Վ. Ստեփանյան
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Կ. Ա. Գևորգյան
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Ս. Գ. Մեղրյան*

Հիմնադիր և հրատարակիչ՝
Երևանի պետական
համալսարան

Խմբագրության հասցեն՝
ՀՀ, 0025, Երևան,
Ալեք Մանուկյան 1,
ԵՊՀ իրավագիտության
ֆակուլտետ:
Հեռ.՝ 060-71-02-43

Էլ. կայք՝ publications.yasu.am
publishing.yasu.am

Խմբագրությունը կարող է
հրապարակել նյութեր՝
համամիտ չլինելով
հեղինակների
տեսակետներին:

e-mail: law@yasu.am

Տպագրական 24.25 մամուլ:

Տպաքանակը՝ 100
Հանձնված է շարվածքի՝
15.01.2018
Հանձնված է տպագրության՝
20.04.2018

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Varser Karapetyan

CURRENT TENDENCIES OF ECONOMIC, SOCIAL
AND CULTURAL RIGHTS 6

Կարեն Ամիրյան

ՕՐԵՆՍԴԻՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ
ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ 16

Հարությունյան Հայկ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՁԵՎԻ ԷՎՈԼՅՈՒՑԻԱՆ ՀՀ
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԲԱՐԵՓՈՒՈՒՄՆԵՐԻ ԼՈՒՅՄԻ ՆԵՐՔՈ . 28

Ռոզա Աբաջյան

ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՒ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ
ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՁԵՎԵՐԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՄԻՏՈՒՄՆԵՐԸ
ՆՈՐ ԴԱՐԱՇՐՁԱՆՈՒՄ ԵՎ ՀԱՅ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ-ԻՐԱՎԱԿԱՆ
ՄԻՏՔԸ 42

Կարեն Հակոբյան

ԼՍՎԱԾ ԼԻՆԵԼՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔԸ՝ ՈՐՊԵՍ ՊԱՏՇԱՃ
ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԲԱՂԱԴՐԱՏԱՐԸ 54

Սոսն Բարսեղյան

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԻՐԱՑՄԱՆ
ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ
ԲԱՐԵՓՈՒՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՏԵՔՍՏՈՒՄ 71

Արմինե Դանիելյան

ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ
ԵԶՐՈՒԹԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ 84

Լիլիթ Մելիքսեթյան

ՀԱՆՐԱՔՎԵԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՕՐԵՆՍԴՐԱԿԱՆ
ԱՄՐԱԳՐՈՒՄՆ ՈՒ ԿԱՅԱՅՈՒՄԸ 1991-1995 ԹԹ..... 96

Տարևիկ Նահապետյան

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐԻ
ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՎԱՐՈՒՅԹԻ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ
ՈՒ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ 112

Գևորգ Պողոսյան

ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ
ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՈՒՄ ՍՏԱՅՎՈՂ ԳՈՒՄԱՐԻ
ԲԱՇԽՄԱՆ ԱՐԳԵԼՔԻ ՈՐՈՇ ԱՍՊԵԿՏՆԵՐ 130

Մովսես Խաչատրյան

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՄԱՆ ՄԵՐԺՈՒՄԸ ՕՐԵՆՔՈՎ
ՍԱՀՄԱՆՎԱԾ ՀԻՄՔԵՐՈՎ..... 147

Արամ Ղափամանյան

ՍՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ԼԻԶԻՆԳԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ
ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ 162

Շուշանիկ Ղուկասյան

ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԵՏԵՎԱՆՔՈՎ
ՊԱՏՃԱՌՎԱԾ ՎՆԱՍԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ
ԿՐՈՂ ԱՆՁԻՆՔ 177

Անի Մուրաֆյան

ԿԵՂԾ ԵՎ ՇԻՆԾՈՒ ԳՈՐԾԱՐՔՆԵՐԻ ԱՆՎԱՎԵՐՈՒԹՅԱՆ
ՀԵՏԵՎԱՆՔՆԵՐԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՊԱՀԱՆՋ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՒ
ԿՈՂՄԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՍԱՀՄԱՆԱՓՈՎՄԱՆ
ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԸ..... 193

Ռուբինա Պետրոսյան

ԱՌԱՆՑ ԾՆՈՂԱԿԱՆ ԽՆԱՄՔԻ ՄՆԱՅԱԾ ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ
ԱՆՁՆԱԿԱՆ ՈՉ ԳՈՒՅՔԱՅԻՆ ԵՎ ԳՈՒՅՔԱՅԻՆ
ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ 208

Տաթևիկ Գևորգյան

ՊԱՏԻԺ ՆՇԱՆԱԿԵԼՈՒ ՄԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒ-
ԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԿՅՈՒԹՅԱՆ ԴԵՊՔՈՒՄ 233

Նունե Հայրապետյան

ՊՐՈԲԱՑԻՈՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ԵՎ
ԿԱՅԱՑՄԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՓՈՐՁԸ ԵՎ ՀՀ-ՈՒՄ. ԴՐԱ
ՆԵՐԴՐՄԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐԸ 247

Լիանա Եղիզարյան

ՊԱՏԻԺԸ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆՈՐԵՆ ՉԿԻՐԱՌԵԼՈՒ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ
ՀԱՄԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԷՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՏԵՂԸ ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ
ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ 261

Սրբուհի Գայան

ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ՔՐԵԱԿԱՆ
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՆԵՐԴՐՄԱՆ
ՆՊԱՏԱԿԱՀԱՐՄԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀՀ-ՈՒՄ 275

Լիլիթ Պետրոսյան

ԳՈՐԾԻ ՓԱՏՏԱԿԱՆ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐՆ Ի ՊԱՇՏՈՆԵ
ՊԱՐԶԵԼՈՒ ("EX OFFICIO") ՍԿԶԲՈՒՆՔԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ
ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ..... 287

Անի Միքայելյան

ՄԻՍՅԱՆՑ ՀԵՏ ԿԱՊԿԱԾ ԳՈՐԾԵՐԻ ԸՆԴԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՈՐՊԵՍ ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԸՆԴԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆ
ՏԵՍԱԿ 299

Անի Դանիելյան

ՄԻՆԶԴԱՏԱԿԱՆ ՎԱՐՈՒՅԹԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՆԱԽՆԱԿԱՆ
ԴԱՏԱԿԱՆ ՎԵՐԱՀՄԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ ՈՐՊԵՍ
ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԵՐԱՇԽԻՔ 321

Առնոլդ Վարդանյան

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԲՆՈՒՅԹԻ ՀԱՐԿԱԴՐԱՆՔԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ
ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՎԱՐՈՒՅԹԻՆ ԱՆՄԵՂՍՈՒՆԱԿ ԱՆՁԱՆՑ
ՍԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱ-
ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ 336

Էմմա Ավագյան

ԽՈՇՏԱՆԳՄԱՆ ՔՐԵԱԻՐԱՎԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ..... 352

Նազելի Թովմասյան

ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ
ԻՐԱՎՈՒՆՔՈՒՄ 368

Ռոմելա Մանուկյան

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՈՒՄ ԳՏՆՎՈՂ ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ՌԱԶՄԱԿԱՆ
ԲԱԶԱՆԵՐԻ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԻ ԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆ ԻՆՔՆԻՇԽԱՆՈՒ-
ԹՅԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԸ..... 380

**ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՈՒՄ ԳՏԵՎՈՂ ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ՌԱԶՄԱԿԱՆ
ԲԱԶԱՆԵՐԻ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԻ ԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆ
ԻՆՔՆԻՇԻԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԸ**

Արտասահմանում օտարերկրյա ռազմական բազաների տեղակայումը հաճախ հանգեցնում է մի շարք խնդիրների թյուրըմբռնմանը: Պատճառաբանությունները կարող են լինել խիստ տարբեր, օրինակ, պատմությանը հայտնի են բազմաթիվ դեպքեր, երբ հյուրընկալող պետության հասարակական որոշ շրջանակների կողմից ոչ միանշանակ է ընդունվել իրենց պետության տարածքի մի մասի տրամադրումը օտար պետությանը դրանում ռազմական բազայի տեղակայման նպատակով: Որպես փաստարկ վկայակոչվում է այն, որ դրանով հյուրընկալող պետության իրավագործությունը իր իսկ տարածքում խիստ սահմանափակվում է:

Թերևս, օտարերկրյա ռազմական բազաների առկայության նկատմամբ նման բացասական մտեցման հիմքերը գալիս են գաղութատիրության պատմական ժամանակաշրջանից, երբ հզոր պետությունները միայն գավթողական և իմպերիալիստական նկրտումներով էին ստեղծում ռազմական բազաներ և տեղակայումներ:

Այսօր, չնայած արմատապես վերափոխվել է աշխարհակարգը, չնայած միջազգային իրավունքը ձեռք է բերել առավել ժողովրդավարական նկարագիր, այդուհանդերձ, չեն վերացել օտարերկրյա ռազմական տեղակայումների հետ կապված հիմնախնդիրները, ընդ որում դրանք ունեն ինչպես իրավական, այնպես էլ քաղաքական ասպեկտներ: Մեր խնդիրն է, սույն հետազոտության շրջանակում զուտ իրավական տեսանկյունից վերլուծել ռազմական տեղակայումների օրինականության հարցը:

Արտասահմանում օտարերկրյա ռազմական բազաների տեղակայման առնչությամբ առկա հիմնախնդիրների աղբյուրը վերջիններիս իրավական կարգավիճակի և հյուրընկալող պետության պետական ինքնիշխանության հարաբերակցության ոչ միանշանակ ըմբռնման և մեկնաբանման մեջ պետք է փնտրել:

---

¹ ԵՊՀ եվրոպական և միջազգային իրավունքի ամբիոնի հայցորդ, գիտական ղեկավար՝ իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Վ. Հովհաննիսյան:

Ընդունված է համարել, որ ինքնիշխանության գաղափարը պաշտոնապես միջազգային իրավունքի սկզբունք դարձավ Վեստֆալյան պայմանագրի (1648 թ.) համատեքստում, երբ ծնվեցին ազգ-պետությունները¹:

Ժամանակակից միջազգային իրավունքի շրջանակներում պետական ինքնիշխանության հայեցակարգի սահմանման համար առկա են բազմաթիվ մոտեցումներ և տարբերակներ: Այնուամենայնիվ, սույն հայեցակարգի անկյունաքարային էությունը կայանում է նրանում, որ միջազգային իրավունքի հիմնական սուբյեկտ համարվող պետությունը հիմնվում է ինքնիշխանության վրա, ինչը բնորոշում է ներպետական մակարդակում պետական կառույցների գերիշխանությունը և պետության՝ որպես իրավաբանական անձի արտաքին անկախությունը:

Բացի պետության հիմնական հատկանիշը լինելուց, ինքնիշխանության հայեցակարգը միջազգային իրավունքի շրջանակներում ունի կարևորագույն դերակատարում, քանի որ ընկած է նաև մի շարք այլ հիմնարար սկզբունքների հիմքում: Այն էական նշանակություն ունի «ազգերի հավասարության» սկզբունքի ապահովման հարցում: Ինքնիշխանությունը նաև կարևոր դեր ունի ազգ-պետությունների և նրանց հանրային իշխանության պաշտոնատար անձանց իրավունքների և պարտականությունների սահմանման գործում, ինչի վրա հիմնվելով պետությունները փոխադարձաբար ճանաչում են վերջիններիս «ինքնիշխան անձեռնմխելիությունները»: Ինքնիշխանությունը ենթադրում է նաև ցանկացած արտաքին (կամ միջազգային) ուժի կողմից միջամտության իրավունքի բացառում²:

Պետական ինքնիշխանությունը հիմնվում է տարածքի առկայության փաստի վրա: Առանց տարածքի որևէ իրավաբանական անձ չի կարող համարվել պետություն³: Այս դեպքում խոսքը գնում է տա-

---

¹ DAVID A. LAKE-The New Sovereignty in International Relations/International Studies Review (2003) 5, 303–323 <https://quote.ucsd.edu/lake/files/2014/07/ISR-5-3-2003.pdf>

² John H. Jackson-Sovereignty - Modern: A New Approach to an Outdated Concept/ Georgetown University Law Center <http://scholarship.law.georgetown.edu/facpub/110/>

³ Shaw, Malcolm N.- International law/ Fifth edition, Cambridge University Press 2003, p. 409.

րածքային ինքնիշխանության մասին: Տարածքային ինքնիշխանությունը ենթադրում է մի կողմից, որ որևէ պետության տարածքում գերիշխանություն կարող է իրականացվել միայն տվյալ պետության կողմից, մյուս կողմից՝ պետությունը ինքնիշխան է միայն իր տարածքում:

Այստեղ է, որ պետք է հասկանալ, թե որտեղ է գտնվում պետական ինքնիշխանության և օտարերկրյա ռազմական բազաների իրավական կարգավիճակի հատման կետը: Մի պետության տարածքի որևէ հատվածում մեկ այլ պետության ռազմական բազայի փաստացի տեղակայումը զգալիորեն սահմանափակում է տվյալ տարածքի նկատմամբ հյուրընկալող պետության իրավասությունը, ինչը, իր հերթին առաջ է բերում ռազմական ներկայության լեգիտիմության հիմնախնդիր:

Օտարերկրյա ռազմական ներկայությունը մեծամասամբ լեգիտիմացվում է հյուրընկալող և ուղարկող երկրների միջև ձեռք բերվող իրավական պայմանավորվածությունների միջոցով: Այս առումով էական նշանակություն ունի համաձայնության հայեցակարգը: Օտարերկրյա ռազմական բազայի տեղակայման համար հյուրընկալող պետության կողմից տրվող համաձայնությունը պետք է դիտարկել որպես օտարերկրյա ռազմական բազայի լեգիտիմության երաշխիք:

Հյուրընկալող ինքնիշխան պետության կողմից տրվող համաձայնությամբ հիմնավորվող լեգիտիմությունը ենթադրում է, որ հիմնախնդիրը գտնվում է պայմանավորվող կողմերի միջև ընկած հարթակում¹:

Միջազգային պրակտիկայում հայտնի են պետությունների կողմից համաձայնություն տրամադրելու բազմաթիվ տարբերակներ:

Շամանակակից միջազգային իրավունքի շրջանակներում օտարերկրյա ռազմական բազաների տեղակայման համար հյուրընկալող պետության կողմից համաձայնություն արտահայտելու առավել տարածված եղանակը հյուրընկալող և ուղարկող պետության միջև կնքվող միջազգային պայմանագիրն է, որում հստակ դրույթով

---

¹ Osmo Apunen- Legitimation Patterns of Foreign Military Presence/ Current Research on Peace and Violence, Vol. 4, No. 2 (1981), pp. 101-113.

արտահայտվում է հյուրընկալող պետության համաձայնությունը¹:

Պետք է նշել, որ հյուրընկալող պետության կողմից տրամադրվող համաձայնությունը համարվում է կարևոր նախապայման ոչ միայն օտարերկրյա ռազմական բազայի տեղակայման, այլև տվյալ պետության տարածքով օտարերկրյա ռազմական ուժերի տարանցման համար:

Օտարերկրյա ռազմական բազաների տեղակայման համար տրվող համաձայնության երկրորդ եղանակը ենթադրյալ համաձայնությունն է: Ի տարբերություն առաջին դեպքի, երբ պայմանագրում հստակ դրույթով ամրագրվում է պետության համաձայնությունը իր տարածքում օտարերկրյա ռազմական բազա տեղակայելու մասին, այս դեպքում ամենից տարածված իրավիճակը այն է, երբ որևէ պայմանագրով հյուրընկալող պետությունը պարտավորվում է ուղարկող պետության ռազմական ուժերի համար տրամադրել տեղակայման վայրեր կամ այլ օբյեկտներ²:

Միջպետական հարաբերությունների այս բնագավառում հնարավոր են նաև պետությունների միջև ոչ պաշտոնական պայմանավորվածություններ, քանի որ սկզբունքորեն, մեկ այլ պետության ռազմական ուժեր իր տարածում ընդունելու համար հյուրընկալող պետությունը ազատ է դիմելու համաձայնության արտահայտման ոչ ֆորմալ մեթոդների:

Հյուրընկալող պետության համաձայնությունը, կլինի պայմանագրի հստակ դրույթով ամրագրված, ենթադրյալ թե ոչ պաշտոնական համաձայնության եղանակով ձեռք բերված, կարևոր է, որ լինի ինքնիշխան պետության կամարտահայտության արդյունք:

Ինչպես վկայում է միջազգային պրակտիկան, ինքնիշխան պետության համաձայնությամբ վերջինիս տարածքում մեկ այլ պետություն կարող է ունենալ բավականին լուրջ հզորության ռազմական ուժեր: Պետությունը, որին պատկանում են տվյալ ուժերը, կարող է ունենալ բացառիկ օգտագործման իրավունք հյուրընկալող պետության տարածքի որոշակի հատվածի նկատմամբ և բացառիկ

---

¹ John Woodliffe-The Peacetime Use of Foreign Military Installations Under Modern International Law/Martinus Nijhoff Publishers 1992, p. 36.

² John Woodliffe- The Peacetime Use of Foreign Military Installations Under Modern International Law/Martinus Nijhoff Publishers 1992, p. 37.

իրավագորություն՝ իր սեփական ռազմական ուժերի նկատմամբ: Ընդ որում, պետք է արձանագրել, որ էթե, անգամ, այդ իրավունքները ուղարկող պետությունը ստացել է հյուրընկալող պետության համաձայնությամբ, միննույն է ուղարկող պետությունը չի կարող ինքնիշխանություն ստանալ հյուրընկալող պետության տարածքի որևէ հատվածի նկատմամբ¹: Այլ կերպ ասած, ուղարկող պետությանը այլ պետության տարածքում թեկուզ լեզհիտիմ հիմքերով ռազմաբազայի համար տարածքներ տրամադրելու հանգամանքը, *ipso facto*, նոր ինքնիշխան իրավունքների ձեռքբերման հիմք չի կարող հանդիսանալ:

Դժվար է տարբերակել միննույն տարածքի նկատմամբ միջազգային իրավունքի տարբեր սուբյեկտների ունեցած իրավունքների շրջանակը: Տարածքի նկատմամբ պետության ունեցած իրավունքները բնութագրվում են ինքնիշխանության և իրավագորության հայեցակարգերի համատեքստում, սակայն հաճախ եզրույթաբանության ոչ հստակ պատկերացումը կարող է հանգեցնել շփոթության:

Միջազգային իրավունքի հայտնի տեսաբան Յան Բրաունլին ներկայացնում է ինքնիշխանության և իրավագորության հարաբերակցությունը հետևյալ կերպ. «ինքնիշխանությունը» իրավաբանական անձի որոշակի իրավական ձևակերպումն է, ինչպես օրինակ պետականությունը, իսկ «իրավագորությունը» վերաբերում է որոշակի հստակ ասպեկտների, ինչպիսիք են մասնավորապես իրավունքները, ազատությունները և լիազորությունները²:

Գլոբալիզացիայի ժամանակակից փուլում պետական ինքնիշխանության հայեցակարգը մի կողմից դարձել է ճկուն, մյուս կողմից հասարակությունները ավելի զգայուն են դարձել այն հարցերի նկատմամբ, որոնք վերաբերում են իրենց պետությունների ինքնիշխանությանը: Ինքնիշխանության հայեցակարգին առնչվող նորմերը ամրապնդվեցին 1945 թ. հետո: 1950-ական և 1960-ական թ.թ. ապագադրությամբ շարժումները ամրապնդեցին պետականության, տարածքային ամբողջականության և Վեստֆալյան ինքնիշխանության

---

¹ Ian Brownlie- Principles of Public International Law/Seventh Edition, Oxford University Press Inc., New York, 2008, p. 106.

² Ian Brownlie- Principles of Public International Law/Seventh Edition, Oxford University Press Inc., New York, 2008, p. 107.

հզոր գաղափարները¹: Պատահական չէ, որ Իսպանիայից և Պորտուգալիայից մինչև Հարավային Կորեա և Ֆիլիպիններ, տասնյակ հյուրընկալող պետությունների կառավարություններ, որոնք Սառը պատերազմի տարիներին օտարերկրյա ռազմական բազաների տեղակայման կամ ուժերի կարգավիճակի մասին համաձայնագրեր էին կնքել ԱՄՆ-ի հետ, ժամանակի ընթացքում սկսեցին բանակցել իրենց ինքնիշխանության ավելի լայն իրավունքների համար:

Ամփոփելով նշված բոլոր դրույթները՝ պետք է ընդգծել, որ միայն պետության համաձայնությամբ կարող է վերջինիս տարածքի որևէ հատվածի նկատմամբ իրավասությունները փոխանցվել մեկ այլ պետության: Հյուրընկալող պետության համաձայնությունը իր տարածքում օտարերկրյա ռազմական ներկայության լեգիտիմության և սեփական ինքնիշխանության գրավականն է համարվում: Մինևույն ժամանակ, պետության տարածքի որևէ հատվածում օտարերկրյա ռազմական բազայի տեղակայման պարագայում այդ տարածքի նկատմամբ ոչ թե ինքնիշխանությունն է փոխանցվում ուղարկող պետությանը, այլ տվյալ տարածքի նկատմամբ իրավագործությունը: Իսկ փոխանցվող իրավագործության ծավալը և շրջանակները սահմանվում և կարգավորվում են պայմանավորվող կողմերի միջև ռազմական բազայի վերաբերյալ կնքվող համաձայնությամբ:

ВОПРОС О СООТНОШЕНИИ СТАТУСА ИНОСТРАННЫХ ВОЕННЫХ БАЗ ЗА РУБЕЖОМ И ГОСУДАРСТВЕННОГО СУВЕРЕНИТЕТА

Ромела Манукян

Соискатель кафедры европейского и международного права ЕГУ

В статье рассматриваются вопросы, связанные с правовым статусом иностранных военных баз, расположенных за рубежом. В связи с этим часто возникает вопрос о соотношении статуса иностранных военных баз за рубежом и государственного суверенитета принимающей страны. В частности, мы изучили вопрос о взаимосвязи госу-

---

¹ Andrew I. Yeo-Security, Sovereignty, and Justice in U.S. Overseas Military Presence/International Journal of Peace Studies, Volume 19, Number 2, Winter 2014.

дарственного суверенитета и статуса таких военных установок в рамках современного международного права.

THE ISSUE OF THE RELATIONSHIP OF THE STATUS OF FOREIGN MILITARY BASES ABROAD AND STATE SOVEREIGNTY

Romela Manukyan

PhD Student at the YSU Chair of European and International Law

Regarding the legal status of foreign military bases stationed abroad sometimes arise many questions, among which more often speculations causes the issue of the correlation of the status of foreign military bases abroad and state sovereignty of the host country. This article presents the question of the relationship of state sovereignty and the status of such military installations within the framework of modern international law.

Բանալի բառեր – օտարերկրյա ռազմական բազա, ինքնիշխանություն, իրավասություն, իրավական կարգավիճակ, տարածք

Ключевые слова: иностранная военная база, суверенитет, юрисдикция, правовой статус, территория

Key words: foreign military base, sovereignty, jurisdiction, legal status, territory